

УДК 339.9 (510)

ГАВРИЛЕНКО А.В.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Навчально-наукового інституту Економіки та менеджменту

Національного авіаційного університету

ПЕРСПЕКТИВИ ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КНР В АГРОПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ

***Анотація.** У статті розглянуто перспективи зовнішньоторговельних відносин між Україною та КНР в агропромисловому секторі. Досліджено географічну структуру експорту продукції АПК з України та основних імпортерів української сільськогосподарської продукції. Оцінено обсяги експорту продукції АПК та її частка в структурі експорту з України до КНР. А також проаналізовано структуру експорту продукції АПК та продовольства з України до КНР.*

Ключові слова: сільськогосподарська продукція, структура експорту, продукція АПК, імпортери сільгосппродукції, продовольство, соняшникова олія.

Гаврыленко А.В., к.э.н., доцент, доцент кафедры финансов, учета и аудита Учебно-научного института Экономики и менеджмента Национального авиационного университета.

ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕШНЕТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ УКРАИНОЙ И КНР В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ СЕКТОРЕ

***Аннотация.** В статье рассмотрены перспективы внешнеторговых отношений между Украиной и КНР в агропромышленном секторе. Исследована географическая структура экспорта продукции АПК из Украины и основных импортеров украинской сельскохозяйственной продукции. Оценены объемы экспорта продукции АПК и ее доля в структуре экспорта из Украины в КНР. А также проанализирована структура экспорта продукции АПК и продовольствия из Украины в КНР.*

Ключевые слова: сельскохозяйственная продукция, структура экспорта, продукция АПК, импортеры сельхозпродукции, продовольствие, подсолнечное масло.

Gavrylenko A.V., PhD in Economics, Associate Professor of Finance, Accounting and Audit Department, Educational and Research Institute of Economics and Management of the National Aviation University.

PERSPECTIVES OF FOREIGN TRADE RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND PRC IN AGRICULTURAL SECTOR

***Abstract.** The article prospects of the foreign trade relations between Ukraine and China in the agro-industrial sector were considered. The geographic structure of agro-industrial exports from Ukraine and the main importers of Ukrainian agricultural products was analyzed. The export volume of the agroindustrial complex and its share in the structure of exports from Ukraine to the China was evaluated. Also, the structure of export of agricultural products and foodstuffs from Ukraine to China was analyzed.*

Key words: agricultural products, export structure, agricultural products, importers of agricultural products, food, sunflower oil.

Актуальність проблеми. В умовах міжнародної глобалізації бізнесу Україні необхідно активно інтегруватися в світову економічну систему. Вітчизняним підприємствам потрібно постійно підвищувати конкурентоспроможність своєї продукції та збільшувати обсяги експорту товарів та послуг.

В сучасних умовах турбулентного розвитку як світової економіки, так і національного бізнес-середовища для України є вкрай важливим двостороннє стратегічне дружнє партнерство та співробітництво.

Зважаючи на вплив КНР на розвиток світової економіки та формування орієнтирів міжнародної політики, розширення політичного й економічного діалогу з країнами АТР регіону відкрило б нові можливості для реалізації геополітичних і геоекономічних інтересів України.

Співробітництво з КНР є вектором розвитку, який може забезпечити зростання показників розвитку як в торговельно-економічній сфері, так і в багатьох інших секторах економіки. КНР є одним із найбільших та найперспективніших торговельних партнерів в ринку якої надзвичайно зацікавлена Україна. А Україна, в свою чергу, має великий потенціал щодо забезпечення Китаю якісною, безпечною та натуральною продукцією.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика двостороннього торговельно-економічного співробітництва України досліджувались у працях багатьох вітчизняних науковців відмітимо, зокрема роботи І. Бураківського, Д. Лук'яненка, А. Поручника, А. Філіпенка та ін.

Активізація інтеграційних процесів обумовила появу зарубіжних досліджень з проблематики перспектив двостороннього торговельно-економічного співробітництва між Китайською народною

Республікою (КНР) і Україною: А. Гончарук, Ван Пен, Н. Королюк, А. Кун, Цзян Чанбін, Хе Вей, Лю Дун, Лі Син Хань, Чжу Хунь Жень, Лі Фень, У Дай Кан, Цвей Да Ху, Шенкар Одеда, Шуан Ли, Лі Лань та ін

Разом з тим, перспективи двостороннього українсько-китайського торговельно-економічного співробітництва в агропромисловому секторі не отримали належного висвітлення, що обумовило актуальність дослідження.

Метою статті є дослідження пріоритетних напрямків зовнішньоторговельних відносин між Україною та КНР в галузі АПК.

Виклад основного матеріалу. В умовах необхідності ефективного відновлення економіки України, налаштування її на рейки сучасного світового господарства інвестиційні, виробничі та науково-технологічні можливості поглиблення співпраці з КНР можуть стати для України вагомим ресурсом розвитку та модернізації відповідних галузей української економіки, поштовхом до відновлення позицій на світових ринках.

Китай на сьогодні став ключовим гравцем світового імпорту агропродукції, зростання доходів населення і зміни харчових переваг роблять КНР все більш цікавим для імпорту різних видів сільгосппродукції і продуктів харчування.

Китай став головним фактором впливу на ситуацію в багатьох сегментах світового АПК. На прикладі подій останніх років можна побачити, як радикально він може змінити динаміку виробництва будь-якого продукту, як китайський попит радикально змінює цінову ситуацію на ринку.

Україна в змозі розвивати спільні проекти в агросекторі і забезпечити продовольчу безпеку Китаю. Тому, окрім торговельних відносин, перспективними напрямками є спільні інвестиційні проекти, проекти в рамках Нового Шовкового шляху, а також розвиток новітніх технологій у сільському господарстві.

Продукція АПК відіграє значну роль в зовнішній торгівлі України. З кожним роком зростає питома вага сільськогосподарської продукції в експорті України.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України експорт продукції агропромислового комплексу в 2016 році становив 42,5 % або 15,5 млрд. дол. США від загального обсягу експорту, що на 4,5% більше або 721 млн. дол. США в порівнянні з 2015 роком. Виробництво сільськогосподарської продукції в 2016 році склало 11,6 % або 277 млрд. грн. від ВВП у 2016 році[2].

За даними експертів у 2017 році прогнозується збільшення обсягів валютних надходжень від українських агротрейдерів та експортерів аграрних та харчових продуктів з огляду на рекордні обсяги урожаю 2016 року[5].

У структурі експорту України продуктами АПК у 2016 році основними статтями традиційно були зернові культури, олія та насіння олійних культур, соя, цукор та м'ясо. Головними в структурі продажів України були зернові (16,7%), жири та олії тваринного або рослинного походження (10,9%) та готові харчові продукти (6,1%), [3], (рис. 1.):

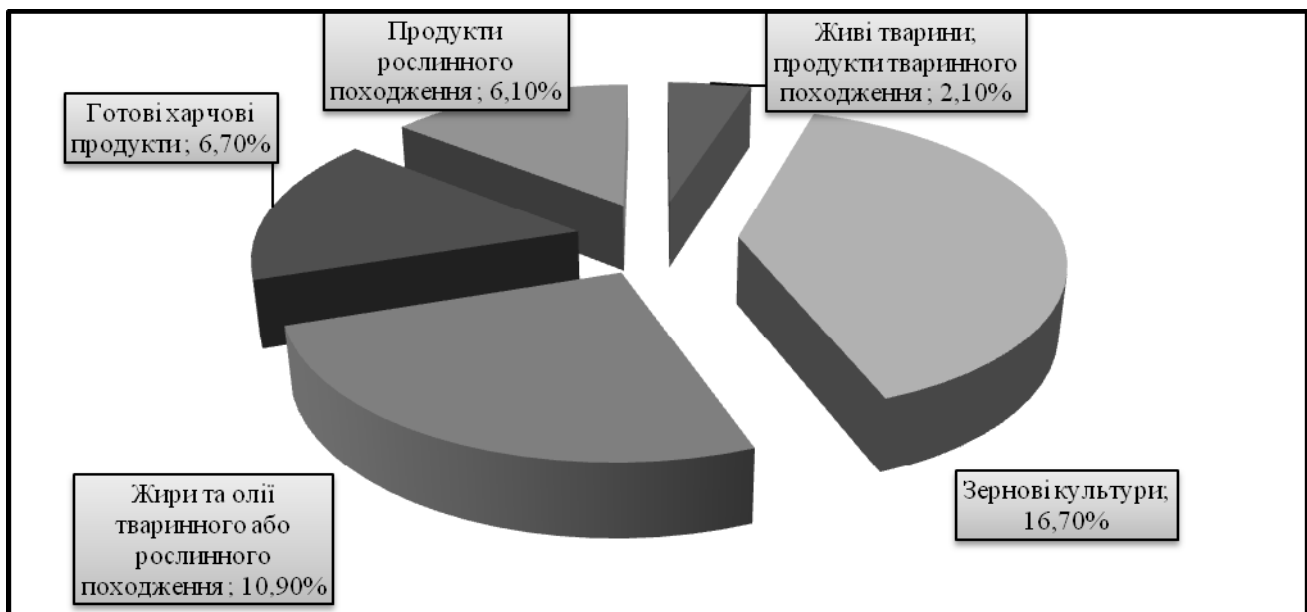

Рис. 1. Основні статті продукції АПК в загальній товарній структурі експорту України в 2016 році, (%)

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Варто зазначити, що значний потенціал для подальшого збільшення експорту продовольства вбачається за умови диверсифікації товарної структури та збільшення питомої ваги перероблених продуктів харчування з вищою доданою вартістю в загальній структурі експорту, які в 2016 році становили лише 6,1 %.

Основними ринками збуту в 2016 році були країни Азії (48,4% експорту або 7,37 млрд дол. США від експорту української с/г продукції), Євросоюзу (27,2% або 4,14 млрд дол. США), Африки (15,7% або 2,42 млрд дол. США) та країни СНД (7,5% або 1,15 млрд дол. США), [3], (рис. 2.).

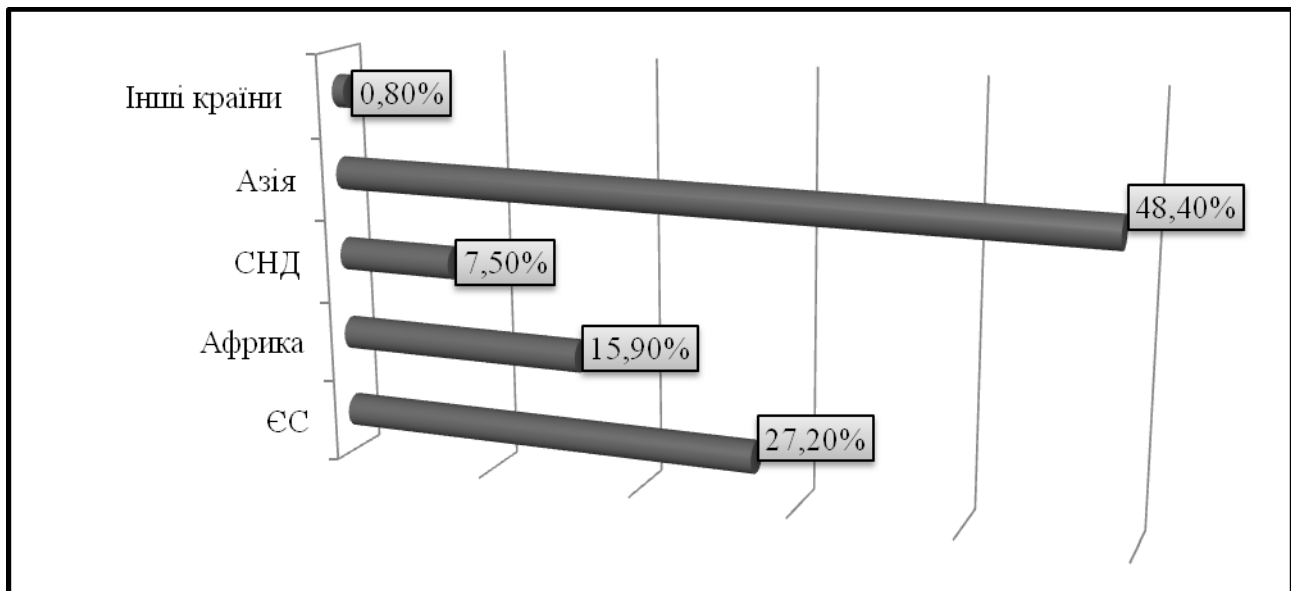

Рис. 2. Географічна структура експорту продукції АПК України в 2016 році, (%)

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Аналізуючи сучасний стан та динаміку розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та КНР в галузі АПК потрібно відмітити, що на торгівлю України з Китаєм припадає понад 40% обсягу зовнішньоторговельних операцій з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону та понад 5% від світового.

Основними імпортерами української сільськогосподарської продукції в 2016 році були: Індія (10,4 % експорту або 1,58 млрд дол. США від експорту української с/г продукції), Єгипет (8,75% або 1,33 млрд дол. США) та Китай (6,71% або 1,02 млрд дол. США), [3], (рис. 3).

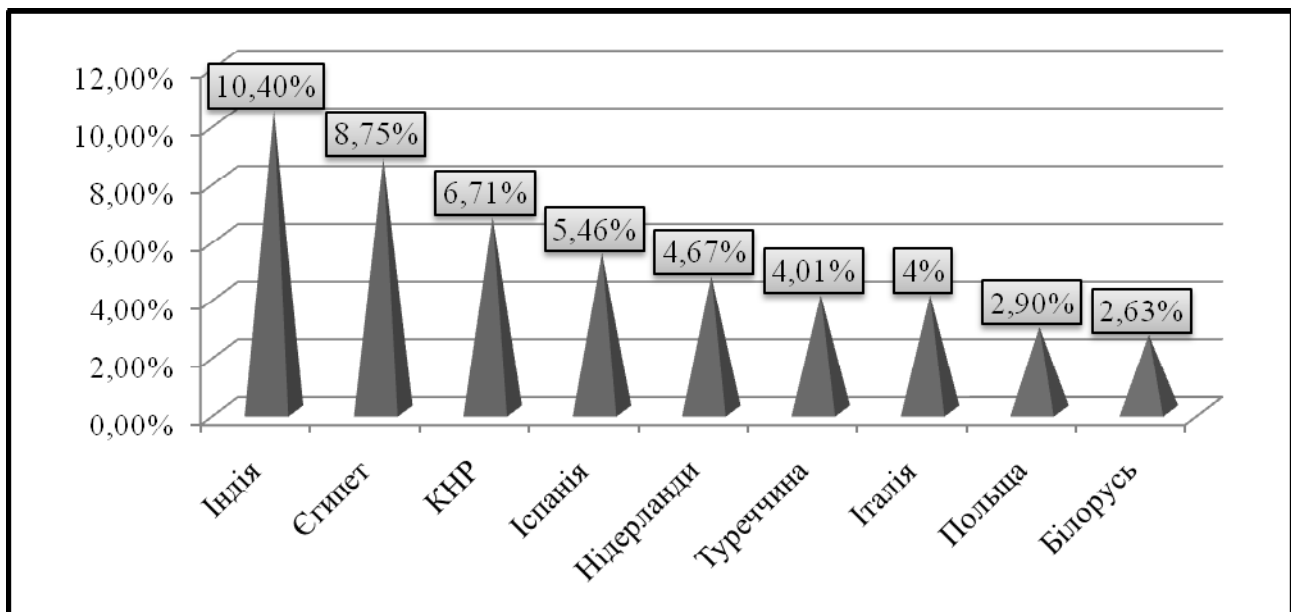

Рис. 3. Основні імпортери сільськогосподарської продукції України в 2016 році, (%)

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Зазначимо, що Індія, Єгипет та Китай - лідери серед країн-імпортерів української продукції АПК, тобто країни з найбільшою кількістю населення в світі, а попит на сільськогосподарську сировину та продукти харчування в світі залишається стабільно високими.

Ринок Китайської народної республіки є одним із найпривабливіших для українських виробників АПК з точки зору кількості потенційних споживачів, адже там мешкає близько 1,4 мільярда потенційних споживачів імпортних товарів. Також в «Експортній стратегії України: Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017 – 2021» після Європи другим головним напрямком для просування українських товарів і послуг є КНР [1, с.18].

У 2016 році вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами було експортовано до КНР продукції на 1,024 млрд дол. США, що в 12 разів більше, ніж в 2012 році (85,7 млн дол. США), а його частка в структурі експорту АПК зросла з 0,5% до 6,7%, [3], (рис. 4).

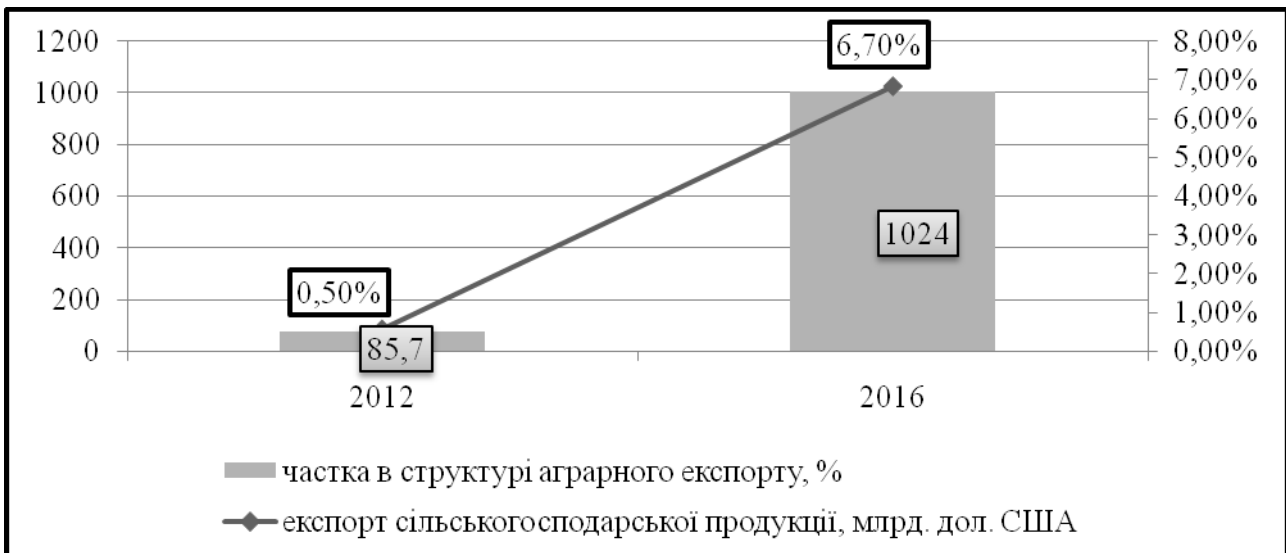

Рис. 4. Обсяги експорту продукції АПК та її частка в структурі експорту з України до КНР в 2012 та 2016 рр., (млрд дол. США; %)

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

У 2016 році експорт соняшникової олії з України становив 4,8 млн т, що на 23% більше, ніж в 2015 році. Виручка від продажу української олії склала 3,7 млрд дол. США, що на 22,3% більше в порівнянні з минулорічним показником.

В структурі експорту продукції АПК та продовольства з України до КНР в 2016 році домінує соняшникова олія, частка якої 24% від усього українського аграрного експорту. На другому місці пшениця (18%), а на третьому – кукурудза (17%), [3, 8], (рис. 5).

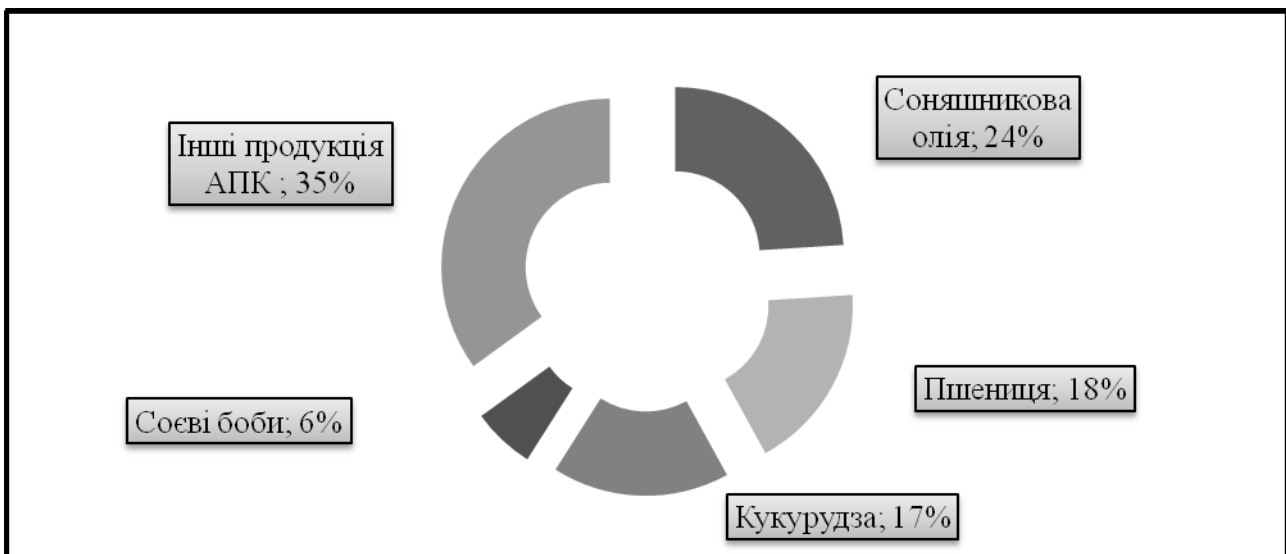

Рис. 5. Структура експорту продукції АПК та продовольства з України до КНР в 2016 році, (%)

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Також, в структуру експорту сільгосппродукції входять соєві боби, які становлять 6%. На сьогодні Китай є найбільшим світовим імпортером сої, закуповуючи щорічно астрономічні обсяги цієї олійної культури, переважно з країн Південної Америки і США. Однак, в останні роки китайські покупці розширюють географію імпорту, і Україна потрапила в список країн-постачальників. Крім того, зростаючим сегментом залишається і імпорт до Китаю соєвої олії українського походження [13].

Провідне місце в експорті сільгосппродукції традиційно займає кукурудза, поставки якої в 2016 році становили 17,4 млн тонн. Україна є найбільшим постачальником кукурудзи в Китай. За інформацією Державної фіскальної служби основними імпортерами кукурудзи з України в 2016 році були КНР (15,9%), Єгипет (14,7%) та Іспанія (12,1%), [2].

Найперспективнішою статтею експорту української продукції АПК до КНР є яловичина. Варто зазначити, останніми роками активно зростають доходи населення Китаю, що впливає на платоспроможність населення щодо імпортової продукції та збільшенням споживання китайцями м'ясних (в 2016 році у порівнянні з 2012 роком зросло на 15,1%) і молочних продуктів (в 2016 році у порівнянні з 2012 роком зросло на 11,5%), а

також їх імпорт. Відповідно, експорт м'ясомолочної продукції з України до КНР є перспективним напрямом нарощення торгівлі, а отже й збільшенням прибутків підприємств АПК України [7].

Самий швидко зростаючий сегмент українсько-китайської агроторговлі це соняшникова олія. Китай в останні роки став нарощувати обсяги імпорتنих закупівель соняшникової олії. Крім того, за прогнозом Wilmar, в найближчі кілька років Китай може збільшити споживання (і відповідно, імпорт) соняшникової олії. І незважаючи на зростаючу конкуренцію з боку Росії, Аргентини та Казахстану, Україна залишається головним постачальником соняшникової олії на китайський ринок (80% імпорту), [5].

Соняшникова олія утримує перше місце в загальних показниках експорту з України до Китаю. За останні три роки обсяги експорту української соняшникової олії до КНР зросли з 450 млн дол. США в 2014 році до 681,2 млн дол. США в 2016 році [2], (рис. 6).

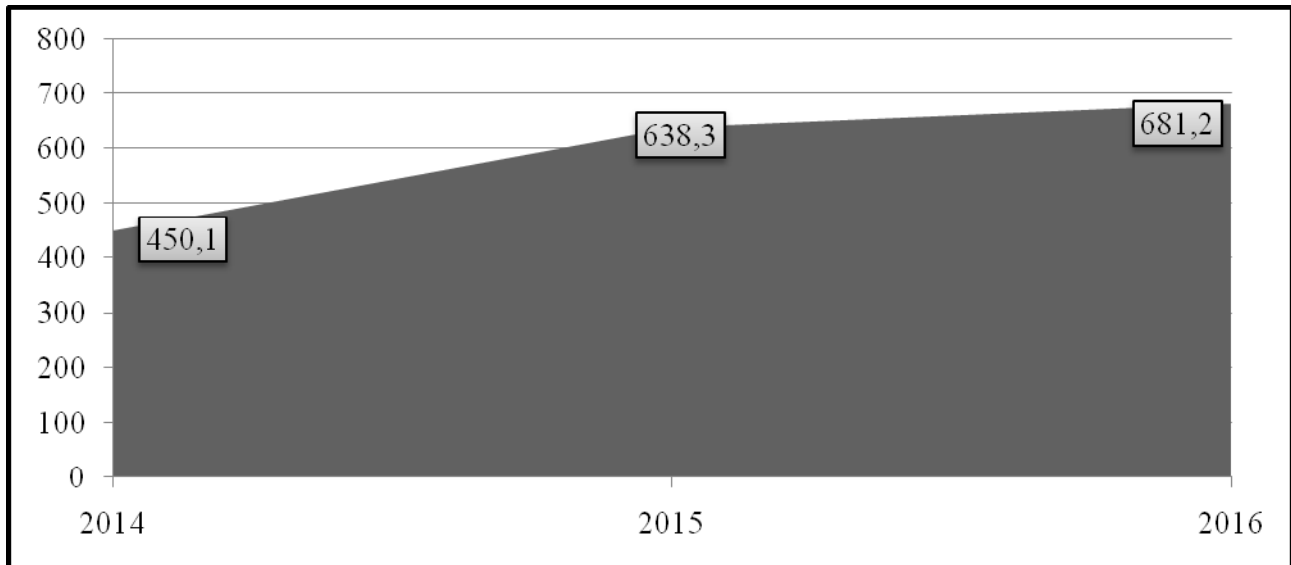

Рис. 6. Показники експорту соняшникової олії з України до КНР в 2016 році, (млн. дол. США).

Примітка. Побудовано автором за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України в 2016 році близько 43% експорту соняшникової олії закупили Індія (29,4% або 1416,6 млн. тонн) та Китай (13,3% або 445,7 млн. тонн). Також основними імпортерами були Нідерланди (8,1%), Іспанія (7,1%), Італія (6,2%), Іран (5,4%), Франція, Єгипет та Туреччина (по 3,0%). Разом ці країни акумулюють близько 79% вартісних поставок олії на зовнішні ринки [2], (рис. 7).

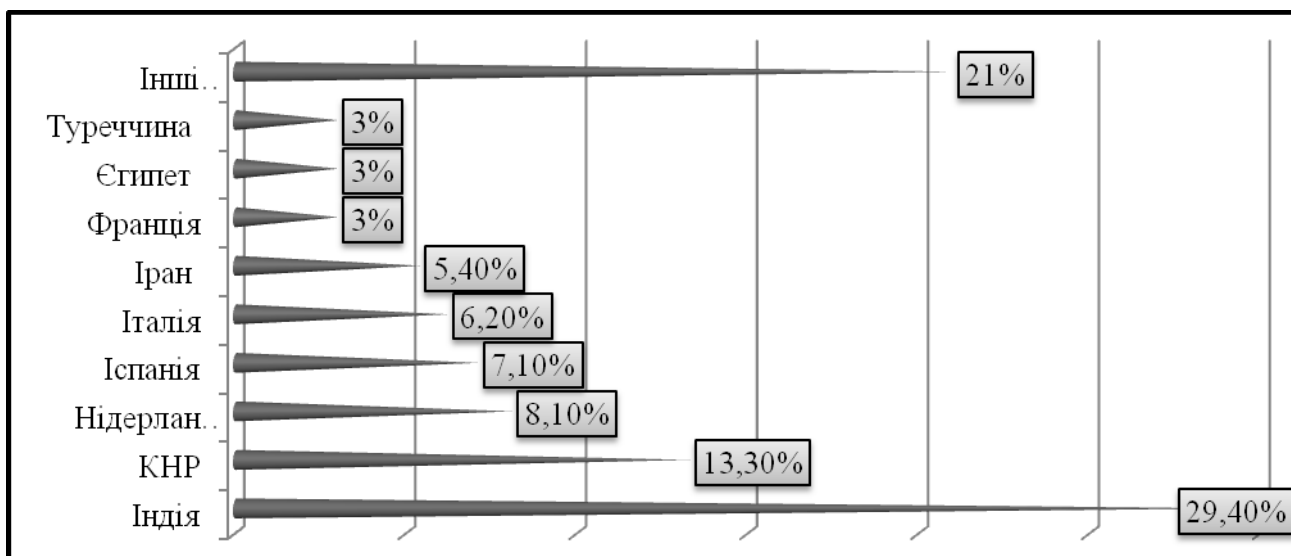

Рис. 7. Основні імпортери соняшникової олії з України в 2016 році, (%)

Примітка. Побудовано автором за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Якщо говорити про постачання зернових до Китаю, то велика частина торгівлі це поки що експорт кукурудзи. Перспективними є поставки в Китай українського сорго. КНР вийшов на світовий ринок сорго як імпортер всього кілька років тому та став за пару сезонів найбільшим світовим покупцем цієї культури. Безсумнівно, для зростання поставок українських зернових та продуктів переробки необхідна злагоджена робота державних органів за погодженням з китайською стороною фітосанітарних питань, щодо створення логістичних проектів, а також розробки заходів щодо залучення китайських імпортерів на ринок України [2].

Також, Україна експортує в КНР кондитерські вироби, снеки, оцет, соки, макарони, продукти із зерна, сої, швидкі сніданки та інше. В 2016 році допуск на ринок Китаю отримала українська молочна продукція. Обсяг імпорту молочних продуктів до КНР за рік зріс на 20% в порівнянні з 2015 роком. Основними імпортерними групами були молоко та вершки, суха сироватка, сухе незбиране молоко, дитяче харчування. Потенціал у молочного бізнесу України потужний. Реалізувати його можна тільки системно працюючи і доклавши певних зусиль на кожному етапі розвитку [4].

Висновки. В умовах сьогодення головним завданням в двосторонній торгівлі між Україною та КНР в галузі АПК є диверсифікація експорту та імпорту товарів, відкриття ринку Китаю для більш значної кількості продуктів з України. Варто відмітити значний потенціал для збільшення обсягів торгівлі та двосторонніх проектів між українськими та китайськими підприємствами, незважаючи на масштаби економік обох країн і на можливості українського аграрного сектора.

Агропромислова галузь є найдинамічнішим сектором розвитку економіки України. КНР є найбільшим торговельним партнером України в агросекторі. Основними статтями українського експорту були кукурудза, пшеничне борошно, соняшникова та соєва олії. Обсяг поставок сільськогосподарської продукції з України в Китай зростає величезними темпами: з 2011 року по 2016 рік він збільшився в 12 разів або з 103 млн дол. США до 1,24 млрд дол. США. При цьому Україна поки використовує свій потенціал на китайському ринку лише на 7,5%. Однією з причин є те, що Китай купує в нас в основному сировину, а не готову продукцію. Зміна ситуації та нові пропозиції для торгівлі основне завдання, яке Україні необхідно вирішувати якомога швидше.

Розширення співпраці з Україною потенційно вигідно для Китаю: його населення продовжує зростати, а з ним зростає і проблема продовольчої безпеки країни. Відповідно Китай стрімко збільшує вкладення капіталу в АПК різних країн. Україна має всі можливості стати об'єктом цього вкладення. Крім інвестицій безпосередньо в АПК, він зацікавлений у розвитку транспортно-логістичної системи України, яка дозволила б прискорити і здешевити вантажне і пасажирське сполучення з КНР і постачання туди сільгосппродукції.

КНР один з найбільших у світі споживачів іноземних продуктів харчування (населення КНР становить близько 1,4 млрд чоловік), а середній клас становить досить значну частку та має високу купівельну спроможність. Таким чином, в Україні є всі можливості щодо більш ефективного торговельного співробітництва з КНР в галузі АПК, який на сьогоднішній день є локомотивом економіки України.

Література

1. Закіров М. Українсько-китайські відносини: стан і перспективи [Електронний ресурс] / М. Закіров // Україна: події, факти, коментарі. – 2016. – № 4. – С. 17–22.
2. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Посольства Китайської Народної Республіки в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ua.chineseembassy.org>.
5. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>.
6. Тарасова, В. Розвиток українсько-китайського співробітництва: розширення сфер співпраці [Електронний ресурс] / В. Тарасова // Україна: події, факти, коментарі. – 2015. – № 15. – С. 17–29.
7. Ярошенко, Є. Місце України в глобальних стратегіях Китаю [Електронний ресурс] / Є. Ярошенко, В. Перебийніс // МЦПД.-2015. – Режим доступу: <http://www.icps.com.ua>.
8. China's Top 10 Exports // World's Top Exports. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldstopexports.com>.
9. China's Top 10 Imports // World's Top Exports. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldstopexports.com>.
10. Trade Profiles 2016 // World Trade Organization. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wto.org>.
11. Trade Profiles: China Trade Policy // World Trade Organization. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stat.wto.org>.
12. The Global Competitiveness Report 2016-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports>.
13. World Trade Statistical Review 2017 // World Trade Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wto.org>.
14. World Investment Report 2017: Global Value Chains: Investment and Trade Development [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <http://unctad.org>.